

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduse
ja looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri
Lisa 2

Märkustega arvestamise tabel

	Asutus	Ettepanek ja/või märkus	Otsus ja/või selgitus
1.	Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO)	Soovitame täiendada eelnõu seletuskirja selge ülevaatega menetlusetappide järjestusest nii Natura hindamisel KMH/KSH raames kui eraldiseisvalt.	Arvestatud. Selgitus on toodud seletuskirja peatükis 2.
2.		Korduva ja jätkuva tegevuse mõiste on vaja nii KeHJS-s kui LKS-s defineerida seaduse tasandil, vastasel korral tekitab mõistekasutus ebaselgust.	Osaliselt arvestatud, Seletuskirja peatüki 3 punkti 1 on täiendatud.
3.		Täiendada KMH eelhindamise regulatsiooni: 1) täiendada KeHJS eelhindamise sätteid Natura aladele avalduvate mõjude hindamise erisustega; 2) reguleerida täpsemalt, millistel juhtudel tuleb koostada üksnes Natura eelhinnang, mitte KMH eelhinnang.	1) Arvestatud. Seaduse muudatusega täiendatakse KeHJS § 33 lõike 5 punkti 6 ning seaduse muutmise järgselt muudetakse Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ § 15 lõiget 8, keskkonnaministri 16. augusti 2017. a määruse nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ § 4 punkti 6 (määruse muutmise kavandid on toodud seletuskirja lisa 1). 2) Arvestatud. Seletuskirja on vastavalt täpsustatud (ptk 2).
4.		Täpsustada Natura hindamise läbiviimist erinevatele kavadele, mh: 1) millistele strateegilistele planeerimisdokumentidele kohaldub LKS-s ettenähtud Natura hindamise regulatsioon. 2) Kas ja kuidas toimub kaitse-eeskirjades ja kaitsekorralduskavades lubatavate tegevuste mõjude hindamine.	Selgitus. LKS-s ettenähtud menetluskeem kohaldub kõigile strateegilistele planeerimisdokumentidele, eraldiseisvat Natura hindamist saab teha ainult detailplaneeringule vastavalt direktiivile 2001/42/EÜ art 3.2.b ja art 3.3, see on ka seaduse muutmise seletuskirja peatüki 3 § 1 punkti 11 seletuses toodud. Kaitse-eeskirjades ja kaitsekorralduskavades lubatavate tegevuste mõju hinnatakse vastavalt LKS-is

			sätetatud Natura hindamise regulatsioonile või KeHJS-le.
5.		<p>Täpsustada KMH ja KSH menetluse seoseid Natura hindamise nõuetega, sh:</p> <p>1) sõnastada KeHJS § 29 lg 1 täiendav p 1.1 nii, et KMH aruande raames läbiviidav Natura hindamine peab vastama LKS §-s 69.6 sätestatud nõuetele.</p> <p>2) täpsustada eelnõus KSH aruande Natura hindamist puudutavaid sätteid, et oleks selgem, millises etapis saab avalikkus kaasa rääkida, kui nii asjakohase hindamise kui Natura erandi aruanne on osaks KSH aruandest.</p>	<p>Arvestatud. KeHJSi muutmise eelnõu punkti 4 (KeHJS § 29 lg 1), punkt 12 (KeHJS § 45 lõige 1 p 1) ja punkti 13 (KeHJS § 45 lg 1¹)) on vastavad täpsustused sisse viidud.</p>
6.		<p>Natura hindamise regulatsioon (plaanitav LKS 10. peatükk) oleks vaja kujundada oluliselt lihtsamaks ja rakendaja jaoks selgemaks:</p> <p>1) Esitada kavandatud menetluse nõuded menetlusetappide ajalisel järjestuses.</p> <p>2) Kehtestada regulatsioon võimalikult täpsete menetluslike nõuetena</p> <p>3) LKS § 69.1 erinevad lõiked oleks mõistlik kehtestada eraldi paragrahvides, mis järgiksid menetlusetappide ajalist järjestust.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Seaduses on esitatud Natura hindamise etapid ajalises järjestuses, igasse etappi on lisatud avalikustamise nõuded. LKS § 69.1 esimestes lõigetel on toodud üldnõuded, viimaseid lõikeid ei ole tehniliselt võimalik eraldi paragrahvidena kehtestada.</p>
7.		<p>Sättestada eelnõus selgelt, millistele kavandatavatele tegevustele eraldiseisva Natura hindamise kohustus kohaldub. Selleks viia eelnevalt läbi põhjalik analüüs, milles kaardistada võimalikud tegevusvaldkonnad ning hinnata nende mõjuhindamise vajadust.</p> <p>Muuhulgas teeme ettepaneku:</p> <p>1) kavandada eelnõus selge regulatsioon, tagamaks nende tegevuste mõju hindamine, millele hetkel kehtivast õigusest ei tulene loakohustust;</p> <p>2) sätestada eelnõus selgelt, kas kaitse-eeskirjade ja kaitsekorralduskavade menetluses on vaja Natura eelhindamist või mitte. Juhul, kui kaitse-eeskirjaga lubatakse kalapüüki, jahti, raiet, kuivendussüsteemide uuendamist ja hooldust, liikide ohjamist (nt kormoran) vm tegevust, mis ei ole seotud ala</p>	<p>Mitte arvestatud. Täpset loetelu tegevustest, millele on vaja Natura hindamist läbi viia, pole võimalik välja tuua, sest see ei saa olla lõplik. Vastavalt loodusdirektiivi art 6.3 tuleb Natura hindamise läbiviimist kaaluda kõikidele tegevustele, mis võivad Natura alale olulist mõju avaldada. Mõju hindamine ei ole seotud üksnes loakohustusega.</p> <p>Eelnõukohases seaduses kasutatakse mõistet "tegevuse lubamine", seega puudub regulatsioon kõiki haldusorgani nõusolekuid tegevuste lubamisel, loa andmist ja teatiste registreerimist. KeHJS-s on toodud tegevuste või valdkondade loetelu, kuna vastavates KMH ja KSH direktiivides on tegevuste või</p>

		<p>kaitsekorraldusega (ei soodusta seda) ja mille mõjude hindamist ei toimu üheski muus menetluses, siis tuleks mõjude hindamine läbi viia kaitse-eeskirjade menetluses või muul viisil tagada, et selliste tegevuste mõju on hinnatud;</p> <p>3) mitte lubada raieid Natura aladel metsaelupaikades;</p> <p>4) maaparandussüsteemide hooldus ja uuendamine tuleb seada mõju hindamise (sh eelhindamise) objektiks ning luua vastav otsustuskord ja menetlus, milles hindamine toimub;</p> <p>5) Sätestada eelnõus selgelt, et Natura hindamise kaalumise kohustus kehtib ka projekteerimistingimuste puhul.</p>	<p>valdkondade loetelu ette antud.</p> <p>1) Natura hindamisega on hõlmatud kõik load, teatised, registreeringud, nõusoleku andmised ja kooskõlastused. Kui olulise mõjuga tegevuse jaoks ei ole vaja kehtiva seadusandluse alusel ühtegi nimetatud toimingut sooritada, tuleb selline tegevus loastada või nõusoleku kohustus kehtestada.</p> <p>2) Ka KSH kohustuslikke dokumente me ei nimeta, siis pole põhjust eraldi kaitse-eeskirju välja tuua. Ka nende korral hinnatakse kui tegevust lubatakse täiendava loamenetluse läbimiseta ja kui see tegevus ei ole vajalik kaitsekorralduseks, kas on objektiivselt välistatud mõju Natura alale ning kui ei ole, siis tehakse eelhinnang ja vajadusel asjakohane hindamine KSH käigus. Kaitse-eeskiri ei kavanda majandustegevust kaitstava loodusobjekti alal, seega ei ole tegelikult teavet kavandatavate tegevuste kohta, mille mõju hinnata.</p> <p>3) eelnõus on sätestatud raiete keelamine Natura alade metsaelupaikades.</p> <p>4) maaparandussüsteemide hoolduse kooskõlastamise kohustus piiranguvõõndis sätestatakse teise looduskaitseaduse muudatusega. Natura ala mõjutada võiva maaparandussüsteemide uuendamisele (Natura) eelhindamise tegemine on kohustuslik nii kehtiva KeHJS alusel kui ka käesoleva LKSi muudatuse alusel. Toome selle seletuskirjas eraldi välja. Nimekirja kõikidest tegevustest, millele tuleb Natura hindamise vajadust kaaluda, pole võimalik seadusesse lisada.</p> <p>5) Natura hindamise erisus projekteerimistingimuste</p>
--	--	--	--

			andmisel sõnastust on täpsustatud. Kohustust igal juhul Natura hindamist läbi viia pole seatud, sest hindamist on vajadusel võimalik läbi viia ehitusloa menetluses.
8.		<p>Natura hindamise algatamise regulatsioon (LKS §-d 69.2-69.4) tuleks tervikuna põhjalikult ümber vaadata, kuna need on praegu paljudes detailides ebaselged või ebapiisavad. Muuhulgas teeme ettepaneku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reguleerida mõju puudumise ilmselguse alused ja eelhindamisest loobumise juhtumite järelevalve; 2) kehtestada selgemad reeglid KeA kooskõlastuse otsustamiseks (kooskõlastuse siduvus, selle andmise tähtaeg jmt); 3) seada varasematele Natura hindamise aruannetele ajalise kehtivuse piir; 4) et eelhindamisse kaasataks kaitstavaid väärtusi tundev ekspert; 5) et eelhindangu eelnõu peaks läbima avatud menetluse. 	<p>Arvestatud osaliselt. 1) mõju puudumise ilmselguse sõnastust on eelnõus täpsustatud; 2) Kooskõlastus on siduv. Kui seaduses on ette nähtud kooskõlastamise kohustus, siis on kaks varianti: KeA kooskõlastab (st on nõus) või ei kooskõlasta (st ei ole nõus ja kooskõlastus puudub, mistõttu ei ole seaduses sätestatud tingimus täidetud). Sama praktika on nt ehitusloa menetluses. 3) varasemate Natura hindamise aruannetele ajalise piiri seadmist ei pea põhjendatuks, otsustaja peab hindama, kas varasem aruanne on endiselt asjakohane ning kas otsustajal on piisavalt teavet, arvestades LKS § 69.1 lõiget 1.</p> <p>4) Eelhindamisse võib alati kaasata kaitstavaid väärtusi tundva eksperdi, kuid seda ei ole põhjust kohustuseks seada, sest näiteks Keskkonnaametis endas on vastav pädevus olemas. 5) Eelnõusse on lisatud punkt 10 (LKS § 69³ lg 6), et juhul, kui eelhindang lõppeb järeldusega, et Natura asjakohane hindamine pole vajalik või kui eelhindang jäetakse üldse andmata, tuleb eelhindang koos tegevust lubava dokumendi eelnõuga avalikustada. Asjakohase hindamise algatamisel tuleb avalikustada asjakohase hindamise algatamise otsuse eelnõu (punkt 12, LKS § 69⁴ lg 5 ja 6)</p>
9.		Eelnõus tuleks tagada, et hindamise ulatuse ja sisu ning vajalike uuringute määratlemise etapis tehtud otsused on võimalikult kvaliteetsed. Seetõttu peame oluliseks ja teeme ettepaneku,	Arvestatud. Eelnõu alusel täiendatakse seaduse § 694 lõigetega 5 ja 6 järgmises sõnastuses:

		et see etapp läbiks avalikustamise, sarnaselt KMH programmiga.	„(5) Natura asjakohase hindamise algatamise otsuse eelnõu avalikustatakse käesoleva seaduse §-s 698 sätestatud korras. Avaliku väljapaneku tähtaeg on vähemalt 14 päeva. (6) Otsustaja küsib Natura asjakohase hindamise algatamise eelnõule arvamuse Keskkonnaametilt, kes esitab selle käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud avaliku väljapaneku jooksul.“;
10.		<p>Eksperdile seatud nõudeid tuleks muuta, et tagada eksperthinnangute kvaliteet ja objektiivsus:</p> <p>1) Täpsustada LKS § 69.5 lg 1 sõnastust, nii et eksperdile seatavaks põhinõudeks oleks teadmiste ja kogemuste olemasolu kaitstava liigi või elupaigatüüpi kohta;</p> <p>2) jätta eelnõust välja säte, mille kohaselt võib eksperdiks määrata otsustaja teenistuja või töötaja, kes vastab nõuetele (LKS § 69.5 lg 2).</p>	<p>Mitte arvestatud.</p> <p>1) Eksperdile on juba seatud nõue, et tal peavad olema Natura 2000 võrgustiku ala kaitstava liigi või elupaigatüübi uurimisel või nendele avalduva mõju hindamisel pikaajalised kogemused. Eksperte võib olla ka mitu – nt ornitoloog, botaanik, Natura hindamise menetluse ekspert.</p> <p>2) Ei pea põhjendatuks, et eksperdiks ei tohi olla otsustaja teenistuja või töötaja. EKO on põhjendanud ettepanekut objektiivsuse võimaliku puudumisega. Sellisel juhul tuleks kahtluse alla seada ka lubade andmine ametiasutuste poolt. Siiski on § 69.5 lg 2 täpsustatud, et juhul kui otsustaja töötaja täidab eksperdi rolli Natura hindamises siis samas asjas ei tohi ta osaleda tegevuse lubamise otsustamise menetluses muu ülesande täitmisel.</p>
11.		Natura hindamise aruande kvaliteedi tagamise nõuete osas jääme EKO 30.09.22 seisukohtades esitatud kommentaaride juurde ja leiame, et Natura hindamise normid peavad tagama Euroopa Kohtu praktikast tulenevate nõuete täitmise.	<p>Mitte arvestatud. Euroopa Kohtu praktikast tulenevad nõuded on toodud seletuskirja. Kehtivaks õiguseks, mida järgida, on ka välja kujunenud kohtupraktika (Euroopa Kohtu ja Riigikohtu lahendid). Osad nõuded ei ole sõnastatud piisavalt selgelt (määratlemata õigusmõisted), et oleksid seaduse tekstis üheselt arusaadavad. Seetõttu ei</p>

			vähenda ega välista EK seisukohtade sätestamine seaduses vaidlusi nende määratlemata mõistete täitmise osas. Hindamise vastavus neile nõuetele jääb juhtumi põhiseks ja piisavus selgub põhjendustest. Pealegi tuleks seadust kohe muutma hakata, kui avalikustatakse uued kohtulahendid.
12.		Jääme ka seisukoha juurde, et Natura asjakohase hindamise raames ei saa ekspert anda hinnangut Natura erandi menetluse algatamise kohta.	Arvestatud. Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 69 ⁶ lõike 2 punkt 6
13.		Avalikkuse kaasamise sätted tuleks tervikuna ümber struktureerida ja kaasamise nõuded sõnastada selgelt nii, et need oleksid selged, rakendajale ja ka avalikkusele arusaadavad ja tagaksid Aarhusi konventsiooni nõuete täitmise. Muuhulgas: 1) kaasamaks avalikkust menetluse varases etapis (konventsiooni art 6 lg 4), tuleks menetlusest avalikult teavitada juba eelhindamise faasis ning anda avalikkusele võimalus kaasa rääkida nii hindamise algatamise kui hindamise sisu ja ulatuse osas; 2) avalikkusel peab olema võimalus avaldada seisukohta nii Natura asjakohase hindamise aruande eelnõu kui erandi aruande eelnõu kohta; 3) Ametlikes Teadaannetes tuleks avaldada teated kõigis menetlusetappides, milles avalikkus saab osaleda (vt eestpoolt); teadete jaoks tuleks AT-s luua eraldi rubriik ning teated peaksid sisaldama teavet lähedal asuvate Natura alade kohta koos alade nimega ning teabega nende kauguse kohta kavandatava tegevuse asukohast; 4) Sätestada avalikeks väljapanekuteks ühtsed ja piisavad tähtajad: eelhinnangute ja hindamise algatamise/algatamata jätmise otsuste eelnõude avaliku väljapaneku miinimumtähtajaks 14 päeva, hindamisaruande avaliku väljapaneku miinimumtähtajaks 21 päeva.	Arvestatud. Avalikkuse kaasamise sätteid on oluliselt täiendatud. 1) Kui Natura hindamine lõppeb eelhindamisega tuleb see koos tegevust lubava dokumendiga eelnõuga avalikustada. 2) Asjakohase hindamise algatamise eelnõu avalikustatakse. 3) kõik avalikustamise teated avalikustatakse Ametlikes teadaannetes 4) eelhindamise ja asjakohase hindamise algatamise eelnõude avalik väljapanek on 14 päeva, asjakohase hindamise aruande ja erandi menetluse aruande avalik väljapanek on 21 päeva. 5) eelnõus on reguleeritud ettepanekute kaalumise ja neile vastamise kohustus.

		5) reguleerida eelnõus ka ettepanekute ja seisukohtade kaalumise ja neile vastamise kohustus analoogselt KeHJS sätetega.	
14.		<p>Erandimenetluse sätteid tuleks oluliselt täpsustada. Muuhulgas teeme ettepaneku:</p> <p>1) mõelda põhjalikumalt läbi Vabariigi Valitsuse nõusoleku regulatsioon, kuna hetkel on selle õiguslik tähendus ja seos otsustaja otsusega ebaselge.</p> <p>2) sätestada, et iga erandimenetluse korral tuleks enne tegevusloa andmist küsida Euroopa Komisjoni arvamust</p> <p>3) sätestada selgemalt nii Vabariigi Valitsuse nõusoleku puudumise tagajärjed kui Euroopa Komisjoni arvamuse tagajärjed juhul, kui arvamus ei ole kavandatava tegevuse suhtes soodne (st sätestada selgelt, et neil juhtudel ei saa tegevust lubada)</p> <p>4) eristada nõudeid Natura asjakohase hindamise eksperdile ja erandi hindamist teostavale eksperdile.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>1) Vabariigi Valitsuse nõusoleku regulatsiooni on täpsustatud, Valitsus peab arvestama piisavate hüvitusmeetmete olemasoluga.</p> <p>2) Direktiivis 92/43/EMÜ art 6.4 on toodud selge regulatsioon, mis juhul peab Euroopa Komisjon erandi tegemisel arvamuse andma. Ülejäänud juhtudel tuleb saata vastav info Komisjonile teadmiseks. Kui saadaksime kõikide erandi tegemise küsimused Komisjonile arvamuse avaldamiseks, siis võtab Komisjon teatud erandid siiski lihtsalt teadmiseks.</p> <p>4) Natura asjakohase hindamise aruannet ja Natura erandi menetluse aruannet saavad koostada erinevad eksperdid, põhinõuded on samad, täpsustavaid nõudeid saab seada otsustaja.</p>
15.		<p>Hüvitusmeetmete määramist puudutavaid sätteid tuleks oluliselt täpsustada. Muuhulgas tuleks:</p> <p>1) Täpsustada: a) kes hüvitusmeetmed määrab, b) millises dokumendis ja c) millisel menetluse ajahetkel ning d) kuidas määratakse, kes neid peab rakendama;</p> <p>2) kuidas tagatakse, et kavandatavat tegevust ei alustata enne hüvitusmeetmete rakendamist;</p> <p>3) mis saab juhul, kui hindamisaruandest nähtub, et hüvitusmeetmeid ei ole võimalik rakendada ja tegevus ei ole seega lubatav;</p> <p>4) mis saab juhul, kui Natura hindamise tulemustel kehtestatud meetmed mingil põhjusel ei toimi ning Natura alale võib seetõttu avalduda ebasoodne oluline mõju.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Hüvitusmeetmed töötatakse välja Natura erandi menetluse aruande koostamisel, need määratakse tegevust lubava dokumendiga, kusjuures dokumendis peab olema viide selle kohta, et praktilise tegevusega ei tohi alustada enne hüvitusmeetmete rakendamist. Kui hindamisaruandest selgub, et piisavad hüvitusmeetmed puuduvad, siis ei saa tegevust lubada. Eelnõud on täiendatud ja lisatud hüvitusmeetmete elluviimise lõpetamisest teavitamise kohustus, järeelseire ning mis saab siis, kui järeelseire või riikliku seire käigus selgub, et hüvitusmeetmed ei ole olnud piisavad.</p>

16.		Tegevusloa andmise seoseid Natura hindamise tulemustega tuleks nii LKS kui KeHJS menetluse sätetes veel täpsustada, kuna praegu on need sõnastatud liiga üldiselt.	<p>Arvestatud. Eelnõu on vastavalt täiendatud. KeHJS § 29 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses: „1¹) peab keskkonnamõju hindamise aruanne sisaldama looduskaitseaduse §-s 69⁶ sätestatud Natura asjakohase hindamise aruannet;“ KeHJS § 29 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(2) Tegevusloa andmisel kohaldatakse looduskaitseaduse § 69¹.“; LKS-i lisatakse 69¹ lõige 2¹: „(2¹) Käesoleva seaduse § 69² lõikes 1 nimetatud otsustaja peab tegevuse lubamisel või strateegilise planeerimisdokumendi kehtestamisel või sellest keeldumise otsuse tegemisel hindama Natura hindamise asjakohasust ning arvestama hindamise tulemusi ja aruandes sisalduvaid leevendusmeetmeid ja hüvitusmeetmeid.</p>
17.	Eesti Erametsaliit	Looduskaitseaduse § 14 lisatakse lõige 9: (9) Isikule, kelle kinnisasi jääb lõikes 8 nimetatud alale või käesoleva seaduse §-des 30-32 nimetatud aladele makstakse riigi poolt raie keelamise eest õiglane ja kohene hüvitis. Hüvitise mittemaksmisel raie keelamist ei rakendata. Hüvitiste maksmise kord kehtestatakse keskkonnaministri määrusega.	<p>Arvestatud osaliselt. Looduskaitseadusesse sätet ei lisata, kuid maaeluministri 23.12.2022 määruse nr 78 „Perioodi 2023–2027 Natura 2000 erametsades elurikkuse soodustamise toetus“ alusel makstakse kõrgemat (sihtkaitsevööndi) toetusmäära nendele aladele piiranguvööndis ja hoiualal, kus on metsaelupaiga olemasolu tõttu raie keelatud (Natura sihtkaitsevöönd projekteeritaval alal).</p>
		Eelnõusse lisatakse järgnev säte: Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse paragrahvi 4 lõiget 1 täiendatakse punktiga 20 ²) järgmises sõnastuses: kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamiseks.	<p>Teadmiseks võetud. Teema vajab edasisi arutelusid ja poliitilist kokkulepet.</p>
		Maaomanikud ei ole oma maid vabatahtlikult NATURA 2000	<p>Mitte arvestatud. Mõju hindamises rakendatakse nn</p>

		<p>võrgustikku määratud. Mis iganes hindamistoimingutega kaasneb nende jaoks niikuinii täiendav halduskulu. Eksperti või muude otsekulude panek maaomanike õlgadele on ebaõiglane.</p>	<p>„saastaja maksab“ printsiipi. Põhiseaduse § 53 kohaselt on looduse kaitsmine ja sellele tekitatud kahju kompenseerimine igatüüpe kohustus. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused, arvestada tuleb ka teiste isikute õiguste ja avaliku huviga.</p>
--	--	--	--